

Doskonały anonim *homo sapiens*. Kim jest bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Ilustracja interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 7–9.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 4–5.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 184.
- Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała Warszawa*, Warszawa 2010, s. 142.
- Źródło: Roman Bobryk, *O przestrzeni artystycznej w Małej apokalipsie Tadeusza Konwickiego. Rekonesans*, „Kwartalnik Kulturalny Nowy Napis” 2020 z dn. 27.07. r.
- Źródło: Andrzej Werner, *Mała apokalipsa Tadeusza Konwickiego: takiej wiązki potężnych emocji proste sformułowania nie oddadzą*, „Gazeta Wyborcza” 2005 z dn. 17.01., s. 14.
- Źródło: Peter Káša, *Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)*, „Postscriptum Polonistyczne” 2015, nr 1 (15), s. 77.
- Źródło: Peter Káša, *Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)*, „Postscriptum Polonistyczne” 2015, nr 1 (15), s. 75.

Doskonały anonim *homo sapiens*. Kim jest bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego to everyman, antybohater, który w następujący sposób przedstawia się czytelnikowi:

((Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Jestem dwunogiem spłodzonym nieopodal Wisły przez starych rodziców, to znaczy, że odziedziczyłem w genach całe ich dwunożne doświadczenie. Sam widziałem wojnę, to znaczy straszny amok ssaków, które mordują się wzajemnie aż do ostatecznego wyczerpania. Obserwowałem rodzenie się życia i jego kres w postaci tego aktu, który nazywamy śmiercią. Poznałem całą zwierzęcość swojego gatunku i całą niezwykłą anielskość. Przeszedłem przez tę ciernistą drogę pojedynczej ewolucji, którą zowią losem. Jestem jednym z was. Jestem doskonałym anonimem *homo sapiens*. [...] Jestem wolnym anonimem. Moje wzloty i upadki odeszły w czapkach

niewidkach, moje sukcesy i grzechy pożeglowały w korwetach
niewidkach i moje filmy oraz książki poleciały w przepaść w sejfach
niewidkach. Jestem wolnym anonimem.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 7–9.

Jego słowa dowodzą, że nie widzi żadnego uzasadnienia dla swojej dalszej egzystencji
w skarlałej rzeczywistości dogorywającego PRL-u.

Twoje cele

- Dowiesz się, kim jest bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego.
- Określisz motywacje działań głównego bohatera *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego.
- Określisz związek pomiędzy sposobem kreacji głównego bohatera powieści Konwickiego a przekonaniami samego autora.
- Przeanalizujesz wybrane fragmenty *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego, zwracając uwagę na cechy kształtujące głównego bohatera powieści.

Przeczytaj

Bohatera *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego uznaje się za *porte-parole* samego autora. Konwicki wystąpił z PZPR, kiedy uświadomił sobie, że jego twórcza swoboda jest tylko pozorna, ponieważ z jednej strony ogranicza ją wewnętrzna i zewnętrzna cenzura, z drugiej – założenia realizmu socjalistycznego. Konstrukcja bohatera oraz świata przedstawionego w powieści stanowią najdobitniejszy wyraz tego autorskiego doświadczenia. Jak zauważa Peter Káša:

((Peter Káša

Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)

Charakter polskiego społeczeństwa, ale też głównego bohatera (narratora i podmiotu utworu) czytelnik odkrywa w labiryncie krzywych luster. Nienormalność i dysharmonia prezentują się tu jako alternatywa marksistowsko-leninowskiego pojmowania historii i rozwoju społeczeństwa. [...] Powieść *Mała apokalipsa* przedstawia człowieka (obywatela, pisarza, intelektualistę) w stanie permanentnego zagrożenia, moralnego i egzystencjalnego kryzysu.

Źródło: Peter Káša, *Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)*, „Postscriptum Polonistyczne” 2015, nr 1 (15), s. 75.

Literaturoznawcy i krytycy podkreślają, że we wszystkich powieściach Tadeusza Konwickiego czytelnik spotyka tego samego bohatera wyposażonego w biografię autora. To pisarz, człowiek wyobcowany, powracający do lat młodości, do Wilna i Kolonii Wileńskiej. Ryszard Przybylski uważa, że „ta postać przechodzi z kart jednej powieści do drugiej” (Ryszard K. Przybylski, *Autor i jego sobowtór*, Wrocław 1987, s. 165).

Fabula *Małej apokalipsy* została przez Konwickiego ograniczona do jednego dnia. Główny bohater to nietworzący od wielu lat literat, niegdyś sławny, działający w opozycji antykomunistycznej. Rezygnacja z pisania, udanie się na „wewnętrzną emigrację” stanowią efekt świadomego wyboru, mają mu przynieść upragnioną wolność.

Czytelnik nie dowiaduje się o bohaterze niczego konkretnego. Nie poznaje jego przeszłości, a nawet imienia. Najpełniej charakteryzuje go język, którym się posługuje – zdradzający inteligenta, niestroniącego od kpiny, ironii, czarnego humoru.

W *Małej apokalipsie* istotny staje się przede wszystkim „stan duszy” bohatera: jego wewnętrzne peregrynacje, doświadczanie zdeformowanego świata. Jak sam stwierdza:

((Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Zbudziłem się o tej mrocznej godzinie, która zaczyna beznadziejny dzień jesienny. Leżę i patrzę w okno pełne chmur, a właściwie pełne jednej chmury jak szerniała ze starości tapeta. To jest godzina podliczania kasy życiowej, godzina codziennego obrachunku. Kiedyś ludzie podsumowywali się o północy, przed ciężkim zaśnięciem, teraz biją się w piersi nad ranem obudzeni łoskotem zdychającego serca. [...] Moje życie albo cudze. Najpewniej jakieś wymyślone. Ulepiec z lektur, niespełnień, starych filmów, nie dokończonych rojeń, zasłyszanych legend, niewyśnionych snów. Moje życie. Kotlet z białka i kosmicznego pyłu.

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 4–5.

Ten filozoficzno-psychologiczny [monolog wewnętrzny](#) zostaje przerwany przez dźwięk dzwonka zapowiadającego niczym w *Procesie* Kafki absurdalny ciąg zdarzeń. Bohatera odwiedzają dwaj opozycyjni pisarze – Rysio i Hubert, którzy przynoszą informację, że został wyznaczony do zrealizowania ważnej misji. Ma dokonać aktu samospalenia przed komitetem partii na znak protestu oraz w imię obudzenia i odkupienia narodu. Peter Káša twierdzi, że:

((Peter Káša

Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)

[...] bohater nieoczekiwanie wpada w pułapkę, z której nie może się już wydostać. Słowa jego gości, starych przyjaciół, są swoistym ultimatum. Jest to ostateczny werdykt, wyrok śmierci i początek symbolicznej dwunastogodzinnej drogi krzyżowej na Golgotę. Możliwość stała się koniecznością, samospalenie to katharsis, akt oczyszczenia zarówno głównego bohatera, jak i kolaborującego narodu. Główny bohater nigdy zupełnie nie rozwikłał [...] tajemnicy

własnego losu, ale dzięki krańcowej sytuacji o wiele intensywniej i natarczywiej rozpoczyna poszukiwania własnej tożsamości i zasad moralnych.

Źródło: Peter Káša, *Jak poznałem Pałac Kultury albo mała refleksja nad twórczością Tadeusza Konwickiego (1926-2015)*, „Postscriptum Polonistyczne” 2015, nr 1 (15), s. 77.

Wyjście z mieszkania można uznać za symboliczne wkroczenie do warszawskiego labiryntu, w którym inaczej odczuwa się nie tylko przestrzeń, ale także samego siebie. Bohater spotyka po drodze najróżniejsze osoby – przedstawiciele władzy, działacze opozycji, znajomych i nieznajomych. Kolejne postacie pojawiają się i znikają niczym zjawy w *Weselu* Wyspiańskiego. Nawet jeśli mają jakieś twarze, prezentują swoje jednostkowe historie, nie są one istotne. Konwicki eksponuje w *Małej apokalipsie* zbiorowy dramat, w którym biorą udział wszyscy. Nieustannie podkreśla tragizm, który stanowi jego zdaniem istotną cechę ludzkiej kondycji, a już szczególnie kondycji polskiej. Jak twierdzi Andrzej Werner:

((Andrzej Werner

Mała apokalipsa Tadeusza Konwickiego: takiej wiązki potężnych emocji proste sformułowania nie oddadzą

Bohater *Małej apokalipsy* to nie tylko ilustracja straszliwej pułapki, w jaką wpadła cała przedstawiona zbiorowość. [...] Jak inni z żalem żegna się z tym, co przeżył ze wzruszeniem, żalem tym większym, że jak inni nie przeżył tego do końca. Żegna się również z tym, czego przeżyć nie było mu dane. [...] Wstrząsająca jest droga człowieka z bańką benzyny niczym z własnym krzyżem przez świat doszczętnie znieprawiony. Człowieka zyskującego pewność, że trzeba ten krzyż nieść do końca właśnie wtedy, gdy wie, co traci.

Źródło: Andrzej Werner, *Mała apokalipsa Tadeusza Konwickiego: takiej wiązki potężnych emocji proste sformułowania nie oddadzą*, „Gazeta Wyborcza” 2005 z dn. 17.01., s. 14.

Powieść kończy dramatyczne wezwanie, apel bohatera:

((Tadeusz Konwicki

Mała apokalipsa

Ludzie, dodajcie mi sił. Ludzie, dodajcie sił każdemu na świecie, kto o tej porze idzie razem ze mną na całopalenie. Ludzie, dodajcie sił. Ludzie...

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*, Warszawa 2010, s. 184.

Ciekawostka

Ważnym motywem pojawiającym się w *Małej apokalipsie* Tadeusza Konwickiego jest ogień. Główny bohater w czasie swej wędrówki po Warszawie nosi bańkę z benzyną, ponieważ ma dokonać aktu samospalenia. Ogień to symbol oczyszczenia, odnowy. W zamyśle Konwickiego *Mała apokalipsa* miała przynieść wyzwolenie z fałszywych wyobrażeń, iluzji oraz kłamstw.

Jan Palach (1948–1969)

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Samospalenie to forma

samobójstwa, niejednokrotnie o charakterze

politycznym, zamyślenie niezgody na zastaną rzeczywistość. W czasie trwania komunizmu w wielu państwach dochodziło do aktów samospalenia tuszowanych przez reżimowe władze. 8 września 1968 roku, w czasie obchodów ogólnokrajowych dożynek

na Stadionie Dziesięciolecia w Warszawie, podpalił się Ryszard Siwiec. Protestował przeciwko interwencji polskich wojsk w Czechosłowacji, łamaniu prawa do wolności oraz samorządności w Polsce. Śmierć Siwca obserwowały władze Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, zagraniczni dyplomaci oraz około 100 tysięcy zgromadzonych na stadionie widzów. W roku 1969 w podobny sposób protestował student historii i ekonomii politycznej na Uniwersytecie Karola w Pradze, Jan Palach – podpalił się, aby wyrazić swój sprzeciw wobec wkroczenia wojsk Układu Warszawskiego do Czechosłowacji.

Płonący Ryszard Siwiec (1909–1968)

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Słownik

ambiwalentny

(łac. *ambo* – obaj + *valens, valentis* – mocny, skuteczny) – dwuznaczny, zawierający sprzeczne chęci, uczucia

antybohater

(gr. *ἀντι* – przeciw) – osoba, najczęściej postać w utworze literackim, posiadająca cechy stanowiące zaprzeczenie cech bohatera

everyman

(ang. *Everyman*) – postać literacka, teatralna bądź filmowa reprezentująca przeciętnego człowieka

homo sapiens

(łac.) – gatunek ssaków z rodziny człowiekowatych, do którego zalicza się człowiek współczesny

korweta

(fr. *corvette*, łac. *corbis* – kosz) – dawniej szybki żaglowiec wojenny, przeznaczony do służby zwiadowczej

monolog wewnętrzny

przedstawienie w utworze narracyjnym toku myślenia postaci i jej wizji świata

porte-parole

(fr.) – w utworach literackich: narrator lub postać, która wyraża punkt widzenia autora

Ilustracja interaktywna

Polecenie 1

Przeanalizuj schemat interaktywny dotyczący tożsamości bohatera *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego. Sformułuj trzy pytania, które można by zadać tej postaci podczas rozmowy z nią. Zadbaj o to, aby każde z pytań odnosiło się do jednej z „*tożsamości*” postaci wykreowanej przez Tadeusza Konwickiego.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Spośród podanych niżej określeń wybierz te, które można odnieść do postaci głównego bohatera *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego.

☐ kosmopolita

☐ intelektualista

☐ mizantrop

☐ koniunkturalista

☐ realista

☐ populistą

☐ ekstrawertyk

☐ fantasta

☐ egocentryk

☐ nihilista

☐ autochton

☐ moralista

☐ konserwatysta

☐ sceptyk

☐ introwertyk

☐ nonkonformista

Roman Bobryk pisał o *Małej apokalipsie* Tadeusza Konwickiego:

((Roman Bobryk

O przestrzeni artystycznej w Małej apokalipsie Tadeusza Konwickiego. Rekonesans

[...] wędrówka bohatera powieści wielokrotnie interpretowana była przez badaczy w kategoriach drogi krzyżowej. Analogie pomiędzy tym chrześcijańskim nabożeństwem a drogą bohatera budowano przede wszystkim w oparciu o szereg aluzji zawartych w wypowiedziach postaci oraz porównaniach [...]. Motyw ten obecny jest na kartach utworu już od pierwszych stron, jako że w pierwszym akapicie narrator, przepowiadając zbliżający się koniec jego własnego świata, mówi o sobie: „czeka mnie jeszcze ostatni kilometr mojej Golgoty”.

Źródło: Roman Bobryk, *O przestrzeni artystycznej w Małej apokalipsie Tadeusza Konwickiego. Rekonesans*, „Kwartalnik Kulturalny Nowy Napis” 2020 z dn. 27.07. r..

Odtwórz 14 stacji „drogi krzyżowej” bohatera, uwzględniając najważniejsze przystanki w jego wędrówce przez Warszawę. Określ uczucia i emocje, które towarzyszyły mu w tym czasie.

Numer stacji	Wydarzenie, spotkanie	Emocje i uczucia bohatera
1.		
2.		
3.		

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

Ćwiczenie 3

Tadeusz Konwicki zastosował w *Małej apokalipsie* kompozycję otwartą. Czytelnik nie dowiaduje się, czy bohater Konwickiego dokonuje aktu samospalenia, czy też z tego rezygnuje. Wskaż po dwie hipotetyczne konsekwencje każdego z rozwiązań zaprezentowanych w poniższej tabeli. W swoich odpowiedziach uwzględnij realia, w których rozgrywa się akcja *Małej apokalipsy*.

Misja bohatera zostaje zrealizowana –
dochodzi do samospalenia

Bohater rezygnuje ze swojej misji – nie
dokonuje aktu samospalenia

--	--

Ćwiczenie 4

Uzupełnij poniższy schemat. Wybierz odpowiedź oraz sformułuj dwa argumenty potwierdzające jej słuszność.

Argument pierwszy:

Argument drugi:

--	--

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij metaforyczny sens stwierdzenia bohatera *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego:

((Tadeusz Konwicki

Mała Warszawa

Nie oczekujcie Antychrysta – mówi bohater książki – bo on już jest na ziemi. Antychryst rozcieńczony, rozdrobniony, zgranulowany.

Miniantychryst w każdym z was i we mnie

Źródło: Tadeusz Konwicki, *Mała Warszawa*, Warszawa 2010, s. 142.

Ćwiczenie 6

W otoczeniu głównego bohatera pojawia się wiele mniej lub bardziej istotnych postaci. Omów stosunek głównego bohatera do postaci umieszczonych w tabeli. Zwróć uwagę na to, jaki miały wpływ na jego historię oraz jakie emocje i uczucia w nim wywoływały.

Stosunek głównego bohatera do
postaci

Emocje, uczucia wywoływane przez
postać w głównym bohaterze

Nadieżda

Tadzio Piórko

Jan

Ćwiczenie 7

Bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego jest przedstawicielem inteligencji. Dokonaj analizy sposobu ukazywania tego typu bohaterów w literaturze polskiej XIX i XX wieku. Zwróć uwagę na sposób kreacji bohaterów, cechy ich charakteru, elementy wyróżniające poszczególne postaci.

Ćwiczenie 8

Omów najistotniejsze zmiany w sposobie kreowania postaci inteligenta w polskiej literaturze oraz wskaż możliwe przyczyny ich wystąpienia.

Praca domowa

Wyobraź sobie, że towarzyszysz głównemu bohaterowi powieści Tadeusza Konwickiego w jego wędrowce przez Warszawę. Opisz ją ze swojej perspektywy, zastanów się, o czym moglibyście rozmawiać, jakie uczucia i emocje wywołałyby w tobie kolejne wydarzenia opisane w powieści (tekst na 200–300 słów).

Dla nauczyciela

Autor: Piotr Obolewicz

Przedmiot: Język polski

Temat: Doskonały anonim *homo sapiens*. Kim jest bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

7) rozumie pojęcie groteski, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej artystyczny i wartościujący charakter;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych i antycznych w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny,

biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

II. Kształcenie językowe.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Zakres rozszerzony

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń: spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:
- 2) rozumie pojęcie tradycji literackiej i kulturowej, rozpoznaje elementy tradycji w utworach, rozumie ich rolę w budowaniu wartości uniwersalnych;
- 12) rozumie pojęcie aluzji literackiej, rozpoznaje aluzje w utworach i określa ich znaczenie w interpretacji utworów;
- Lektura obowiązkowa
- 23) Tadeusz Konwicki, *Mała apokalipsa*;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele lekcji. Uczeń:

- interpretuje fragmenty *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego;
- charakteryzuje głównego bohatera powieści – everymana;
- zna kontekst historyczny i społeczno-polityczny (realizm socjalistyczny), w którym rozgrywają się wydarzenia opisane w *Małej apokalipsie*;
- określa związek pomiędzy sposobem kreacji głównego bohatera powieści Konwickiego a przekonaniami samego autora;
- dostrzega powiązania między tekstami literackimi z różnych epok opisującymi postawy polskich inteligentów;
- formułuje samodzielne argumenty i wnioski w pracy pisemnej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- podająca.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;

- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Doskonały anonim *homo sapiens*. Kim jest bohater *Małej apokalipsy* Tadeusza Konwickiego”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i następnie rozwiązanie ćwiczenia nr 4 zawartego w sekcji „Sprawdź się”.

Faza wprowadzająca:

1. Odpowiedź na pytanie z ćw. 4: Czy można uznać głównego bohatera *Małej apokalipsy* za bohatera tragicznego? powinna służyć do rozpoczęcia dyskusji otwierającej lekcję. Nauczyciel prosi uczniów, by przedstawili przygotowane wcześniej argumenty, moderuje dyskusję.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom temat i cele zajęć. Prosi, by na ich podstawie uczniowie sformułowali kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Po wstępnej dyskusji uczniowie przystępują do wykonania (w parach) polecenia nr 1 towarzyszącego schematowi interaktywnemu. Jedna osoba formułuje pytania, druga poszukuje na nie odpowiedzi. Korzystają z tekstu zamieszczonego w sekcji „Przeczytaj”, podpierają się także cytatami wykorzystanymi w schemacie interaktywnym. Nauczyciel prosi wybraną parę o zaprezentowanie wyników jej pracy i ocenia ją. Później uczniowie łączą się w 4-osobowe zespoły, w których wykonują następujące polecenia z sekcji „Sprawdź się”: 1, 2, 5 i 6. Po upływie wyznaczonego czasu nauczyciel sprawdza efekty ich pracy.
2. Nauczyciel poleca uczniom, by przypomnieli sobie postaci inteligentów w literaturze polskiej różnych epok. Być może warto najpierw sprecyzować, kim jest inteligent. Następnie nauczyciel prosi, by uczestnicy zajęć wykonali indywidualnie ćw. 7 i 8.

Faza podsumowująca:

1. W dyskusji podsumowującej lekcję uczniowie odpowiadają na najważniejsze pytanie lekcji: Kim jest bohater *Małej apokalipsy* T. Konwickiego. Notują (w formie prostej mapy

myśli) pomysły własne i innych uczestników zajęć. Nauczyciel może ocenić aktywność uczniów.

Praca domowa:

1. Uczniowie wykonują pracę domową z e-materiału.

Materiały pomocnicze:

- Wywiad *Tadeusz Konwicki o swojej twórczości*, 1990, Ninateka
Mała apokalipsa, radiowa interpretacja jednego z najtrafniejszych portretów smutnej i pełnej paradoksów rzeczywistości socjalistycznej Polski, Adam Ferency, Ninateka
Polska Kronika Filmowa nr 1/1991, wydanie w całości poświęcone Pałacowi Kultury

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać multimedium „Ilustracja interaktywna” jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.